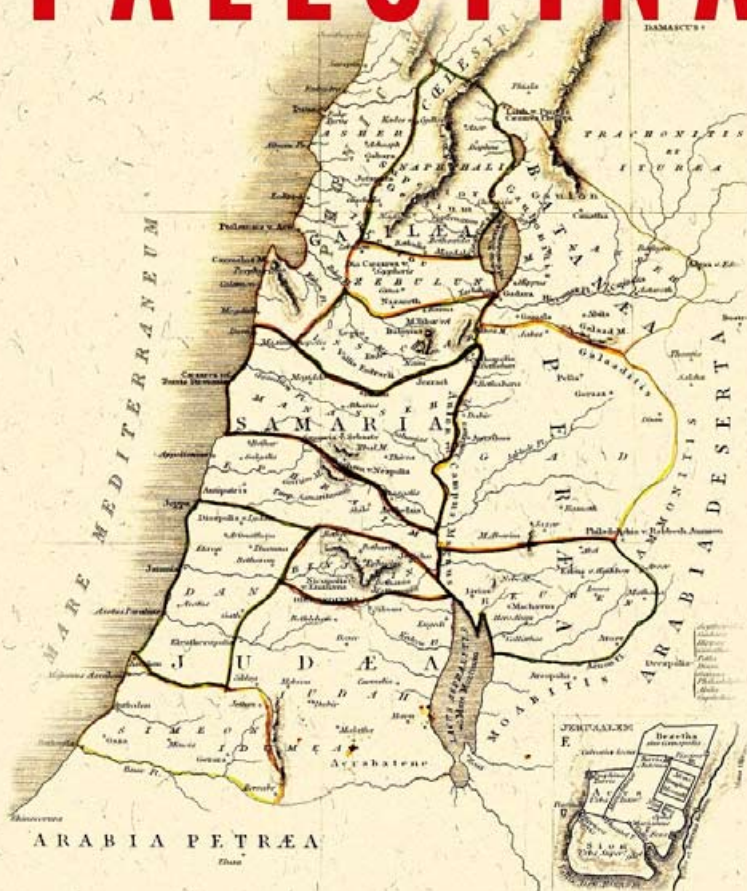

JAROSLAV FRANEK

IZRAEL PALESTÍNA

KRÁTKA HISTÓRIA

MARENČIN PT

Copyright © Jaroslav Franek, 2024
© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2024
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marenčin@marenčin.sk www.marenčin.sk
Cover © Marenčin Media, 2024
Layout © Marta Blehová, 2024
1035. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-1234-8

Jaroslav Franek

IZRAEL – PALESTÍNA

Krátká história

MARENČIN PT

OBSAH

Predslov	7
Technické poznámky k textu	
Poďakovanie	
Úvod	10
Čo ma motivovalo	
Scenáre konfliktu	
Poznámky k scenárom	
Hamas	
SIONIZMUS	30
Situácia v cárskom Rusku	
Sionizmus v západnej Európe	
Dreyfusov proces	
Palestínske židovstvo	
Ďalší vývoj sionizmu	
Balfourova deklarácia	
Medzivojnové obdobie	
Po druhej svetovej vojne	
VOJNA ZA NEZÁVISLOSŤ 1948	52
Demografické zmeny	
Príčiny antagonizmu	
Vražda Bernadotteho	
Posledné vojnové akcie	
Problém utečencov	
Prvé kroky nového štátu	
Cezhraničný teror	
SUEZSKÁ KRÍZA 1956	75

ŠEŠŤDŇOVÁ VOJNA	80
Opotrebovacia vojna	
Organizácia pre oslobodenie Palestíny	
Prvá a druhá intifáda	
Prvá libanonská vojna	
Vzájomné uznanie OOP a Izraela	
Cestovná mapa (mierového procesu)	
Druhá libanonská vojna	
VOJNA SÚDNEHO DŇA	
(JOM KIPUR VOJNA 1973)	111
Urovanie s Egyptom	
VOJNY S PÁSMOM GAZY	127
Operácia „Liate olovo“	
Operácia „Ochranné ostrie“	
Útok Hamasu siedmeho októbra 2023 a súčasnosť	
Izrael a dianie v OSN	
UN RWA	
HISTÓRIA ŽIDOVSKÉHO NÁRODA V KOCKE	144
Časová os niektorých udalostí	
spomenutých v knihe	148
Odporúčaná literatúra	150
Zdroje pre vybrané tabuľky a mapy	151
VYBRANÉ TABUĽKY A MAPY	153

PREDSLOV

Napísanie a vydanie tejto knihy inicioval vydavateľ vo februári 2024. Ponuku som prijal, ale vopred sme sa dohodli na forme. Bude to kniha stručne popisujúca konflikt medzi Izraelom a jeho susedmi. Budem sa ju snažiť napísať objektívne, ale napriek tomu to bude pohľad z jednej strany. Nebude to odborná historická publikácia s citáciami zdrojov, ale prezentácia vlastného videnia konfliktu medzi znepriatelenými stranami.

Dlhodobý konflikt medzi Izraelom a moslimským svetom na Blízkom východe silne polarizuje spoločnosť. Vo svete aj na Slovensku. Preto sa pri charakterizovaní môjho textu vyhýbam termínu „nestranný pohľad“. Považujem za správne a korektné upozorniť čitateľa, že môj pohľad je pohľadom človeka, ktorý cíti solidaritu s Izraelom. Predpokladám, že pohľad z arabskej/palestínskej strany by bol iný.

Som presvedčený, že Izrael, tento malý kúsok civilizovaného sveta so silnými väzbami na Európu, si zasluhuje v oveľa väčšej miere pomoc a pochopenie západného

sveta, než sa mu ho dostáva. Na druhej strane nevidím ani najmenší problém v kritike Izraela, jeho politiky a jeho politikov. Napokon v kritike vlastnej vlády sú Izraelčania majstri sveta. Ale odlišujem kritiku vlády alebo jednotlivých politikov od démonizácie celého štátu, alebo odmietania jeho existencie. S pokusmi predstaviť židovský štát ako stelesnenie zla sa stretávam, žiaľ, dosť často v médiách, ale aj pri rozhovoroch s náhodnými známymi. Rovnako často počujem alebo čítam o demonštráciách, na ktorých sa skryte alebo otvorene vyzýva k zničeniu Izraela. Registrujem aj snahu mnohých vplyvných organizácií dokonca organizácií pracujúcich pod hlavičkou OSN poškodiť povest Izraela. Štát Izrael sa stal terčom absurdných obvinení pred medzinárodným súdom v Haagu a „fackovacím panákom“ UN HRC (Rada OSN pre ľudské práva), ktorá vydala viac rezolúcií o „porušovaní ľudských práv“ v Izraeli, ako o porušovaní ľudských práv vo zvyšku sveta. Podobných absurdít je mnoho.

Po dlhé storočia bolo súčasťou európskej tradície prenasledovanie židovského obyvateľstva. Doba sa zmenila a tradíciu antisemitizmu dnešná Európa väčšinou odmieta. Avšak veľká časť spomenutej európskej tradície prežíva vo forme snahy démonizovať štát Izrael ako „kolektívneho žida“.

Táto kniha je mojím príspevkom k diskusii o Izraeli a jeho konfliktoch.

Technické poznámky k nasledujúcemu textu:

V slovenčine jestvuje dualita písaného slova žid/Žid. Malé počiatočné písmeno sa viaže na religiózny význam slova, veľké na etnicitu. V mnohých prípadoch opísaných v texte bolo problematické rozhodnúť, či ide o religiozitu alebo etnicitu. Preto som sa rozhodol v celom texte knihy používať slovo žid s malým počiatočným písmenom a ignorovať vyššie uvedené pravidlo.

Niektoré časové údaje (roky) sú opatrené skratkou „pred o. l.“, čo znamená pred občianskym letopočtom.

PodĎakovanie

Text tejto útlej knižky bol napísaný v priebehu februára a marca 2024. Prvú verziu knihy prečítal a skorigoval Dr. Peter Salner, DrSc. Nevďačnú prácu dôsledného čítania a opravovania štylistických aj gramatických chýb previedla pani PhDr. Ingrid Kostovská. Niekoľko návrhov na doplnenie a ucelenie textu pochádza od vydavateľa Alberta Marenčina.

Bez ich pomoci by sa tento text nemohol objaviť na knižnom trhu, chcem im na tomto mieste vyjadriť svoju vďačnosť.

Jaro Franek

ÚVOD

Čo ma motivovalo

Kniha, ktorú držíte v ruke, je reakciou na posledné udalosti konfliktu medzi Izraelom a jeho susedmi. Bezprostredným impulzom na napísanie boli tragické udalosti zo 7. októbra 2023, ktoré sa odohrali v južnom Izraeli po vpáde niekoľko tisíc po zuby ozbrojených a dobre vycvičených príslušníkov teroristickej organizácie Hamas. V Izraeli bol, súdiac podľa počasia, pekný sobotný deň – šábés a zároveň sviatok Šmini Aceret, ktorým sa končí osemdňový sviatok Sukot. Teroristi začali svoj útok v ranných hodinách. Nenarazili na významnejší odpor. Hraničné bariéry a plot chrániaci Izrael prerazili pomocou buldozérov a vytvorili množstvo prechodov. Izraelské tajné služby, ako aj armáda (IDF) prípravy na útok vôbec nezaregistrovali. Bolo to fatálne zlyhanie spravodajstva. Prerazenie hraničných bariér bolo synchronizované s odpálením tisícov rakiet a mínometných granátov, ktorými ostreľovali okolité izraelské mestá a kibuce. Podobné raketové útoky z Gazy Izrael zažíva už

takmer 20 rokov. Mestá a kibuce v blízkosti Pásma Gazy sú pred ostreľovaním chránené jednak protiraketovým obranným systémom „Železná kopula“, („Iron Dome“) a istou ochranou sú aj železobetónové krycie plochy pokrývajúce mnohé verejné budovy v izraelskom meste Sderot (leží blízko hranice s Gazou), ako aj v jeho okolí.

Po prekročení hranice rozpútali ozbrojení teroristi doslova „peklo na zemi“. Vraždili všetko, čo sa hýbalo, nemali najmenší záujem odlíšiť ľudí v uniforme od civilov, mužov od žien, deti od dospelých, starých od mladých. Vraždili všetkých a dali si záležať, aby to previedli mimoriadne brutálnym spôsobom. Izraelskí armádni patológovia, ktorí skúmali a identifikovali telá obetí vydali o svojej ťažkej práci úradnú správu. Túto predstavili na tlačovej konferencii. Obsah správy popisujúci brutalitu vraždenia je podopretý dôkazným materiálom. Jeho prezentácia spôsobila v novinárskej verejnosti šok a fyzickú nevoľnosť viacerých prítomných novinárov. Vynechám na tomto mieste podrobnosti, sústredím sa na základné fakty.

Počet útočníkov Hamasu sa odhaduje na tri až štyri tisíce. Počet obetí na strane Izraela bol určený na cca 1140 obetí, prevažne civilistov, presné číslo sa zatiaľ nepodarilo určiť. K nim treba prirátať približne 230 rukojemníkov, ktorých odvliekli živých. Najväčší počet obetí bol na mieste hudobného festivalu (Supernova mucic festival), ktorý sa 7. októbra za prítomnosti viac ako troch tisícov

účastníkov konal v blízkosti hranice s Gazou, neďaleko kibucu Reim. Okrem tejto lokality boli silne zasiahnuté aj mošavy Beerli, Kfar Aza, Nir Oz, Holit a iné.

Na mieste konania spomenutého hudobného festivalu, ktorý sa iróniou osudu niesol v „znamení mieru a porozumenia“, sa dnes nachádza vrakovisko áut – niekoľko stovák metrov dlhý rad aut nakopených do výšky desať metrov. Sú to obhorené a zničené autá, ktorými sa početní účastníci festivalu pokúšali utiecť z miesta masakru. Zahynulo tam okolo 350 prevažne mladých ľudí. Najväčší počet obetí boli izraelskí občania, avšak zavraždení alebo odvečení do Gazy boli aj občania viacerých európskych a iných krajín. Okrem vraždenia civilistov došlo aj k početným, v niektorých prípadoch k skupinovým násilneniam a tiež k mimoriadne brutálnym cieľným poraneniam a mrzačeniam pohlavných orgánov ženských obetí. Niektoré obeť mučenie neprežili, viaceré mali početné zlomeniny končatín alebo pánvovej kosti. Väčšine obetí, ktoré prežili, ostali celoživotné následky.

Útok zo 7. októbra bol najväčším masakrom židovského obyvateľstva od čias holokaustu a rovnako aj najväčším masakrom, aký zaznamenal štát Izrael počas svojej viac ako 75 rokov trvajúcej existencie. Nikdy od čias holokaustu nezahynul počas jedného dňa tak veľký počet židov násilnou smrťou ako 7. októbra 2023.

Prvé dni po 7. októbri sa zdvihla v Európe a aj na iných miestach „západného“ sveta nebývalá vlna solida-

rity s Izraelom. Poprední európski politici navštevovali Izrael, vyjadrovali svoju podporu jeho boju s terorom, zdôrazňovali jeho legitímne právo brániť aj vojenskými akciami svojich občanov. Viacero krajín ponúklo Izraelu pomoc pri odstraňovaní alebo zmiernovaní následkov masakru. Prevažná časť obyvateľov Európy sympatizovala s Izraelom.

Podobne reagovala podstatná časť mienkotvorných médií a verejná mienka. Ikonické stavby v metropolách západného sveta sa podvečer rozsviecovali farbami Izraela. Aj slovenská prezidentka Zuzana Čaputová v rozhovore s izraelským prezidentom Jicchakom Herzogom zdôraznila solidárny postoj Slovenska voči Izraelu a vyjadrila spoluúčasť pozostalým po obetiach. Mimoriadnu mieru solidarity preukázala Izraelu Česká republika. Najvýznamnejší spojenec Izraela – Spojené štáty plne podporili prípadné ďalšie kroky Izraela a zdôraznili, že „Izrael má právo brániť sa“.

Opačné prejavy, teda vyjadrenie sympatií s Hamasom, sa objavovali (v Európe) len na miestach s vysokou koncentráciou moslimského obyvateľstva. Napr. v Berlíne – Neuköllne (štvrť s vysokou koncentráciou palestínskych občanov) zavládla nepokrytá radosť. Miestni Palestínčania oslavovali „víťazstvo“ a náhodným okoloidúcim rozdávali sladkosti. Berlínske aj spolkové (štátne) úrady boli týmito oslavami pobúrené. Následne sa pokúsili zakázať podobné demonštrácie a prejavy sympatií k te-

roru, na ktorých spravidla otvorene zaznievali aj antisemitské heslá, ale tlak ulice (miliónov moslimov žijúcich v Nemecku) bol silnejší. Podobný vývoj zaznamenalo Francúzsko a aj iné štáty EÚ s početnou moslimskou komunitou.

Reakcia arabského a moslimského sveta bola už tradične opačná. Iránska islamská republika, hlavný sponzor blízkovýchodného teroru a ideový vodca viacerých teroristických organizácií, poslala Hamasu gratuláciu k „úspešnej akcii“. Podobne, ale menej ostro sa vyjadrili iné moslimské štáty. Rusko a Čína vydali neutrálne (a nič nehovoriace) výzvy na „zdržanlivosť a zachovanie mieru“. Mimoriadne rozhorčenie vyvolala v Izraeli správa vydaná 8. októbra palestínskymi úradmi v Ramallahu, ktorá pripisovala zodpovednosť za smrť približne 350 účastníkov hudobného festivalu v blízkosti kibucu Reim izraelskej strane. Podľa údajov z Izraela bola takto formulovaná správa odoslaná z Ramallahu do rúk diplomatov OSN. Po rozhorčenej kritike Izraela Palestínčania uvedené tvrdenie anulovali, ale odmietli odsúdiť masaker spáchaný Hamasom.

Vláda Izraela reagovala na udalosti zo 7. októbra vyhlásením premiéra Netanjahua, ktorý ešte v ten deň verejnosti oznámil, že Izrael sa nachádza vo vojne s teroristickou organizáciou Hamas. Cieľom vojny je podľa Netanjahua zničiť štruktúry Hamasu do tej miery, aby nepredstavovali pre Izrael nebezpečenstvo. Ako druhý

cieľ vojny deklaroval Netanjahu oslobodenie unesených rukojemníkov. Tieto ciele sú značne ambiciózne. Hamas je považovaný väčšinou západných krajín za teroristickú organizáciu, ale jeho štruktúry a vplyv sa dajú prirovnať k štátu. Má svoje ministerstvá, ktoré riadia Pásmo Gazy, má armádu, poľných veliteľov aj politické vedenie, disponuje nemalými finančnými prostriedkami pochádzajúcimi do značnej miery z humanitárnej podpory EÚ a zo Spojených štátov. Hamas spolupracuje s orgánmi OSN a jeho najdôležitejším spojencom je Irán, ktorý ho podporuje finančne, zbraňami a aj ideologicky.

Vojna, ktorá začala 7. októbra, nie je prvým ozbrojeným stretnutím medzi Izraelom a Hamasom, resp. Gazou. Dve „predpremiéry“ súčasnej vojny sa odohrávali koncom roku 2008 (operácia „Liate olovo“) a v lete roku 2014 (operácia „Ochranné ostrie“). Obidve menované operácie izraelskej armády budú opísané na príslušných miestach tejto knihy, ale tu uvediem všeobecné charakteristiky konfliktov medzi Izraelom a Gazou, teda akési rámcové scenáre vojny, ktorá sa opakuje cca každých desať rokov.

Scenáre konfliktu

V prvej fáze scenára Hamas (prípadne Palestínsky islamský džihád – PID alebo iné teroristické organizácie) ostreľujú územie Izraela, posielajú vražedné komandá do pohraničných oblastí, budujú vojenskú infraštruktú-